

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Factors Affecting the Effectiveness of Bachelor of Public Administration Program Administration

Department of Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University.

ชาคร คัยนันท์¹, สุธิณี อัทธการ², สิริกัญญา เสดิ³ และโกมณ แพนพา⁴

Chakorn Kaiyanan¹, Suthinee Atthakorn², Sirikanya Seti³ and Komon Panpa⁴

^{1,2,3,4}อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3,4}Lecturer from the Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author Email: chakorn999@hotmail.com

Received: 26 January 2022

Revised: 3 February 2022

Accepted: 7 February 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และ 3. เพื่อพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 204 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis: MRA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .883 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (R²) ได้ร้อยละ 78 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ $\pm .26$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (b, β) เท่ากับ .348 กับ .353 และ 3) กลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน และพัฒนาความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารหลักสูตร, รัฐประศาสนศาสตร์

Abstract

This research consists purposes to 1. study the level of effectiveness in administration of the Bachelor of Public Administration program 2. study the factors influencing the effectiveness of the Bachelor of Public

Administration program administration and 3. develop guidelines and strategies to increase the effectiveness of curriculum administration. Using quantitative research methodology, the research tools were questionnaires. The sample group consisted of students in the Bachelor of Public Administration, Public Administration program, 204 samples were used using a simple random sampling method. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The statistics used to test the hypothesis, including Multiple Regression Analysis (MRA). The results showed that 1) effectiveness level of Bachelor of Public Administration, overall, it was at a high level ($\bar{x} = 4.27$). 2) the factors influencing the effectiveness of the curriculum administration, namely the objectives and goals of the curriculum. It has a multiplicity relationship with the effectiveness of course administration It was statistically significant at the .05 level with a multiple correlation coefficient (R) of .883 and was able to predict the effectiveness of the Bachelor of Public Administration (R²) program at 78 percent. Forecast equal to $\pm .26$. When considering the regression coefficient of the forecaster, it was found that the objectives and goals of the course Able to predict the effectiveness of Bachelor of Public Administration program administration with statistical significance at the .05 level with the regression coefficient in the form of raw score, and the regression coefficients in the standard score form (b, β) were .348 and .353. 3) Strategies to increase the effectiveness of the Bachelor of Public Administration program administration Department of Public Administration must be focus on the development of the quality of the teaching staff. and develop clarity of course objectives and goals to be more appropriate and complete.

Keywords: Effectiveness, Curriculum Administration, Public Administration

บทนำ

ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยสามารถพิจารณาได้จากความสำเร็จหรือประสิทธิผลในการบริหารงานของหลักสูตรสาขาวิชา ในคณะต่าง ๆ ในการผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคม ตลอดจนสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาวิชานั้น ๆ การบริหารงานของสาขาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละคณะในมหาวิทยาลัย จึงถือได้ว่าเป็นองค์หลักที่เป็นผู้ปฏิบัติในระดับล่างสุดที่เป็นผู้กำหนดอนาคตแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลว ตลอดจนความก้าวหน้าหรือความล้าหลังของมหาวิทยาลัยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเท่าที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการหาแนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารงานของหลักสูตรในคณะต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีคุณธรรม และเป็นกำลังหลักของสังคม ตลอดจนเป็นผลผลิตที่จะผลักดันให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นเลิศทางวิชาการ การหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของหลักสูตรในคณะต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพนำไปสู่ความก้าวหน้าต่าง ๆ ได้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของการบริหารงานในหลักสูตรต่าง ๆ และยังต้องศึกษาให้ได้ว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของแต่ละหลักสูตรในคณะ และในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

จากการสำรวจวรรณกรรมด้านการประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตร (ชุดิระ ระเบียบ และคณะ, 2561, น.123-140; อ้างในกรัสสร อินทรบำรุง, 2558, น.700-173) ผู้วิจัยได้กำหนดประสิทธิผลในการบริหารงานของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยพิจารณาจาก 1) ระดับความรู้ ความสามารถที่นักศึกษาได้รับ 2) ระดับความสำนึกในคุณธรรม และหลักการประพฤติตนที่ดีที่นักศึกษาได้รับการอบรมกล่อมเกลามาจากมหาวิทยาลัย 3) ระดับการได้รับการฝึกงาน เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานจริง 4) โอกาสที่นักศึกษามีความมั่นใจว่าจะสามารถหางานทำได้ ตรงตามวิชาที่ตนได้ศึกษามา และ 5) ความคุ้มค่าของ

ค่าใช้จ่ายที่ได้เสียให้กับการศึกษาในหลักสูตรนี้ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต เป็นตัวแปรตาม ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จากการสำรวจวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดให้ปัจจัยดังต่อไปนี้ เป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร 2) ความทันสมัยของหลักสูตร 3) คุณภาพของผู้สอน 4) วิธีการสอน 5) เทคโนโลยีในการสอน 6) ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร 7) ความเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และ 8) การมีส่วนร่วม เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยเน้นการศึกษาที่ระดับของประสิทธิผลในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางวิชาการที่นักศึกษาได้รับ คุณธรรมและหลักในการปฏิบัติตัวที่นักศึกษาได้รับการอบรมกลุ่มเกลา ระดับของการได้รับการฝึกปฏิบัติเพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง โอกาสในการที่จะได้รับการจ้างงาน ตลอดจนความคุ้มค่าที่ได้มาศึกษาในหลักสูตร นอกเหนือจากการศึกษาระดับประสิทธิผลในด้านต่าง ๆ ข้างต้น การศึกษาครั้งนี้ ยังศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงถือได้ว่าเป็นงานวิจัยบุกเบิกที่พยายามจะตอบคำถามข้างต้น และหาแนวทางและกลยุทธ์ที่มีผลการวิจัยรองรับในการพัฒนาประสิทธิผลของหลักสูตรในคณะต่าง ๆ ของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยจะเริ่มบุกเบิกงานวิจัยในลักษณะนี้ โดยมุ่งไปที่การบริหารหลักสูตรทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติที่เรียนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รวมประมาณ 415 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 204 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

พบว่าค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานในการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis: MRA)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สามารถจำแนกได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	4.19	0.68	มาก
2. บัณฑิตมีภาวะการปฏิบัติงานทำตามเส้นทางอาชีพนักรัฐประศาสนศาสตร์	4.29	0.68	มาก
รวม	4.27	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบัณฑิตมีภาวะการปฏิบัติงานทำตามเส้นทางอาชีพนักรัฐประศาสนศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.29$, S.D.=0.68) รองลงมา คือ การผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ($\bar{x}=4.19$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

2. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สามารถจำแนกได้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่อาจจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จำแนกตามรายข้อ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร	4.20	0.63	มาก
2. ประสิทธิผลของการสื่อสาร	4.14	0.68	มาก
3. คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน	4.43	0.61	มาก
4. ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร	4.19	0.71	มาก
5. วิธีการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.22	0.69	มาก
6. ความสามารถในการบริหารงานของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	4.32	0.65	มาก
7. การมีส่วนร่วมของนักศึกษา	4.31	0.65	มาก
รวม	4.26	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน ($\bar{x} = 4.43$, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ความสามารถในการบริหารงานของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ($\bar{x} = 4.32$, S.D.=0.65) การมีส่วนร่วมของนักศึกษา ($\bar{x} = 4.31$, S.D.=0.65) วิธีการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.22$, S.D.=0.69) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ($\bar{x} = 4.20$, S.D.=0.63) ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร ($\bar{x} = 4.19$, S.D.=0.71) ประสิทธิผลของการสื่อสาร ($\bar{x} = 4.14$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

อีกทั้ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จากการประเมินของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการศึกษาค่าตัวแปรอิสระที่อาจจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ (1) ด้านผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต และ (2) ด้านภาวะการณ์มีงานทำของบัณฑิตตามเส้นทางอาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์

และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จากการประเมินของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis: MRA) โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ประสิทธิผลของการสื่อสาร คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร วิธีการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการบริหารงานของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และการมีส่วนร่วมของนักศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ด้วย Pearson R วิเคราะห์ตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Correlation Pearson R) ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ประสิทธิผลของการสื่อสาร คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร วิธีการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการบริหารงานของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และการมีส่วนร่วมของนักศึกษา พบว่า ไม่มีตัวแปรพยากรณ์คู่ใดที่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กันเองสูงเกิน 0.75 (Multicollinearity) เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทุกคู่มีค่าระหว่าง 0.134-0.675 โดยตัวแปรต้นคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ วิธีการสอนกับการสื่อสาร ดังนั้น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จึงไม่เกินข้อตกลง

ของการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multiple Linear Regression Analysis ($r < 0.75$) ตัวแปรทั้งหมดจึงเหมาะสมที่จะไปวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

2.2 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ได้แก่ ตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัว โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปร Enter Multiple Linear Regression ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยเพื่อพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ภาพรวม โดยนำปัจจัยทุกด้านเข้าในสมการ

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	b	SE b	β	t	p-value
วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร (sumX1)	.348	.089	.353	3.899	.000*
ประสิทธิผลของการสื่อสาร (sumX2)	.155	.086	.166	1.802	.076
คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน (sumX3)	.015	.094	.015	.164	.870
ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร (sumX4)	.124	.079	.140	1.560	.124
วิธีการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน (sumX5)	.057	.090	.066	.633	.529
ความสามารถในการบริหารงานของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร (sumX6)	.117	.104	.127	1.123	.266
การมีส่วนร่วมของนักศึกษา (sumX7)	.170	.108	.181	1.577	.120
ค่าคงที่ = 0.067 ; SE = $\pm$.26 ; R = .883 ; R^2 = .780 ; F Change = 31.39 ; p-value $\leq$.05					

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัว มีตัวแปรอิสระ 1 ตัวที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ที่มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .883 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (R^2) หรือสามารถอธิบายความจริงได้ร้อยละ 78 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ $\pm$.26

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (b, β) เท่ากับ .348 กับ .353

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y_{รวม} = .067 + .348 \text{ sumX1}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Y_{รวม} = .067 + .353 \text{ sumX1}$$

3. การพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน และพัฒนาความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D.=0.68) บัณฑิตมีการปฏิบัติงานทำตามเส้นทางอาชีพนักรัฐประศาสนศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D.=0.68) รองลงมา คือ การผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ($\bar{x} = 4.19$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .883 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (R2) ได้ร้อยละ 78 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ $\pm .26$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (b , β) เท่ากับ .348 กับ .353

3. เพื่อพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน และพัฒนาความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่เกี่ยวข้องใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต และ (2) บัณฑิตมีการปฏิบัติงานทำตามเส้นทางอาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า ภาพรวมของระดับประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่เป็นที่ต้องการของผู้เรียน และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้ที่เรียนในหลักสูตรดังกล่าวเมื่อจบการศึกษาแล้ว สามารถสมัครงาน หรือประกอบอาชีพได้หลากหลาย กล่าวคือ มีความหลากหลายในเส้นทางอาชีพ ไม่ได้จำกัดเพียงอาชีพใดอาชีพหนึ่ง อีกทั้ง หลักสูตรได้มีการพัฒนาโดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนหลักสูตรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ (คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2563)

2. การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต พบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ทั้ง 7 ปัจจัย ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตทุกปัจจัย โดยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่ได้ระดับคะแนนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน รองลงมาคือ ความสามารถในการบริหารงานของ

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร การมีส่วนร่วมของนักศึกษา วิธีการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ประสิทธิภาพของการตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ระบบและกลไกการบริหารหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ได้มีการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนให้มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของกระทรวงศึกษาธิการ (2558, น.7) ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิตทุกท่านจึงเป็นคณาจารย์ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.74-75) ที่กล่าวว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอาจารย์ผู้สอนอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คณาจารย์มีคุณภาพและมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต จากการประเมินของนักศึกษา พบว่า มีปัจจัย 1 ตัวที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป้าหมายของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิตมีความชัดเจน สมบูรณ์และเหมาะสม โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ส่วนวัตถุประสงค์ของหลักสูตรก็มีความชัดเจน และเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวัฒน์ บุญสม และคณะ (2560, น.797-798) ที่ได้ประเมินบริบทของหลักสูตร พบว่า หลักสูตร มีความสมบูรณ์ และเหมาะสม มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในอาชีพ เป็นผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ผลการศึกษาค้นคว้านี้ยังสอดคล้องกับสาริโณญณ์ ผ่องใสกุล และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรผลิตครู 5 ปี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลทางตรงสูงที่สุด คือ คณาจารย์ รองลงมา คือ กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การวัดและประเมินผล การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ สิ่งที่เป็นผลสะท้อนจากการวิจัย คือ หลักสูตรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรเป็นอันดับแรก เพราะเป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา เป็นความรับผิดชอบในการผลิตครูที่มีคุณภาพ การบริหารหลักสูตรให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพสูงสุด มีคุณสมบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (TQF) และมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจรรยาเกียรติ พงศ์กุลศรี (2562) ที่ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู พบว่า การจัดการหลักสูตร หรือสมรรถนะของสถาบัน เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของหลักสูตรมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางและกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมสามารถวัดความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน มีการทบทวนผลการดำเนินการของหลักสูตรที่ผ่านมา แล้วข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อวางแผนการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน พร้อมกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของอาจารย์ผู้สอนให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ และประเด็นยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- 1.2 ควรทบทวนแผนบริหารหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน เพื่อเตรียมการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย
- 1.3 ควรกำหนดผลการเรียนรู้ของหลักสูตร (Outcome Based Education: OBE) ให้ชัดเจน

1.5 ควรพัฒนาวิธีการสอนให้ทันสมัยและให้เข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ให้ครอบคลุมระบบการบริหารหลักสูตรในมหาวิทยาลัย และควรมีการศึกษาซ้ำทุก ๆ ปี หรือแบบอนุกรมเวลา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าจะมีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

2.3 ควรศึกษาหลักสูตรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ นักวิจัย และผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยทุกท่านที่มีส่วนให้การขับเคลื่อนดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอน จนทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจน ขอขอบพระคุณนักวิจัยชุมชนที่ได้อำนวยความสะดวกในการลงเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในการวิจัย ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรภัสสร อินทรบำรุง. (2558). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E- Journal Siipakorn University*, 8(1), น.700-714.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2564, จาก http://www.mua.go.th/users/bhes/front_home/criterion58/criterion_b58.PDF.
- คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2563). *แผนยุทธศาสตร์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (พ.ศ. 2560-พ.ศ.2564)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2564, จาก <https://pspa.rmu.ac.th/wp-content/uploads/2020/07/Splan.pdf>.
- จรรยาเกียรติ พงศ์กุลสร. (2562). “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 9(1), น.18-25.
- ชุดิระ ระเบียบ และคณะ. (2561). วิจัยประเมินหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 19(1), น.123-140.
- นิวัฒน์ บุญสม และคณะ. (2560). การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E- Journal Siipakorn University* 19(1), น.786-806.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ พรินท์.
- สาโรจน์ เฝางศากุล และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรผลิตครู 5 ปี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), น.383-396.
- เสกสรรค์ สนว. (2564). ความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร. วิทยาเขตอีสาน*, 2(1), น.1- 12.
- Yamane Taro. (1973). *Statistic: An introductory and lysis*. (2nd/ed). New York: Harpar and row.